

Algemene psychiatrie

Transdiagnostische psychiatrie: een kritisch overzicht

Transdiagnostisch onderzoek was veelbelovend voor de psychiatrie, maar die beloften zijn tot op heden niet waargemaakt. Dat stellen Fusar-Poli en collega's in een recente publicatie in *World Psychiatry*. Ze zijn kritisch op de kwaliteit van de bestaande literatuur over het concept en op de klinische toepasbaarheid ervan in de algehele psychiatrie.

Over het huidige werken met ICD en DSM klinken toenemend geluiden over de beperkingen die eraan kleven. Een 'transdiagnostische' benadering binnen de psychiatrie wordt sinds het begin van deze eeuw steeds vaker als 'innovatief', veelbelovend alternatief genoemd. Het redeneren is dan niet stoornisspecifiek, maar vanuit achterliggende mechanismen die verschillende aandoeningen gemeen hebben. Dit zou een betere benadering van de werkelijkheid geven.

Maar: transdiagnostisch onderzoek in de psychiatrie is overenthousiast uitgevoerd, te weinig kritisch, gebiast gepresenteerd, conceptueel incoherent en te veel gefocust op een te beperkt deelgebied. Aldus de conclusie van Fusar-Poli en collega's.

In hun systematische review includeerden zij 111 studies. Ze beoordeelden de kwaliteit van het merendeel van die studies als laag, zagen grote methodologische verschillen en stellen dat, volgens de geldende criteria, slechts een op de drie studies als daadwerkelijk 'transdiagnostisch' kan worden aangemerkt. Dit bijvoorbeeld doordat een studie zich enkel richtte op het bespreken van een transdiagnostisch symptoom, niet op een stoornis. Wanneer wel naar stoornissen werd gekeken, bleef dat vrijwel altijd beperkt tot het deelgebied van de depressieve en angststoornissen. De auteurs noemen het concept bovendien een stuk minder innovatief dan vaak geclaimd wordt. Ze brengen in herinnering dat toen ruim twintig jaar geleden de DSM-IV zijn intrede deed, deze een belangrijke disclaimer bevatte: mentale aandoeningen zijn niet aan absolute schotten gebonden. Fusar-Poli e.a. beoordelen menig transdiagnostische benadering als een 'herontdekking' van al langer bestaande concepten.

In dit tijdschrift merkten Van Amelsvoort e.a. (2018) reeds op dat het transdiagnostisch denken nog in ontwikkeling is, en gezien moet worden als aanvulling op, en nog niet als vervanging van, de stoornisspecifieke benadering. Fusar-Poli e.a. gaan een stap verder door te stellen dat er nog veel verfijning en verbetering nodig is voordat het transdiagnostische concept een waardevolle toevoeging kan zijn op de huidige manier van werken. Ze wijzen op het risico dat het kind anders met badwater en al wordt weggegooid, omdat wanneer diagnostische onzekerheid ontstaat, dit mogelijk schadelijk uitpakt voor patiënten en klinici.

De auteurs dragen ook een raamwerk voor verbetering aan. Ze hopen dat toekomstige onderzoekers hun 'TRANS^Diagnostic reseearch recommendations zullen implementeren in de studieopzet en dat er zo op den duur meer eenduidigheid en samenhang zullen ontstaan. Ze adviseren onderzoekers onder meer om transparante definities te geven van de gouden standaard die als referentie geldt, de definitie van het transdiagnostische concept zowel in het abstract als in de tekst van artikelen duidelijk te omschrijven en de generaliseerbaarheid van resultaten te beschrijven na externe validatie.

LITERATUUR

- Fusar-Poli P, Solmi M, Brondino N, Davies C, Chae C, Politi P, e.a. Transdiagnostic psychiatry: a systematic review. *World Psychiatry* 2019; 18: 192-207.
- van Amelsvoort TAMJ, Klaassen MC, van den Heuvel OA. Transdiagnostische psychiatrie: concept in ontwikkeling. *Tijdschr Psychiatr* 2018; 60: 194-8.

Stigma: grote barrière voor topsporters

Stigma, hypermasculiniteit, drukke trainingsschema's en weinig kennis over de mogelijkheden van de ggz: het maakt allemaal dat topsporters psychische hulp vaak vermijden of de weg ernaar niet weten te vinden. Dat concluderen Castaldelli-Maia en collega's in *British Journal of Sports Medicine*.

Hoewel psychische aandoeningen en symptomen in de sportwereld wel degelijk voorkomen, en met name eetstoornissen bovendien vaker dan in de gemiddelde populatie, is het aantal topsporters dat er hulp voor zoekt relatief laag. De auteurs wilden met een systematische review in kaart brengen wat de belangrijkste belemmeringen zijn.

Zij includeerden 52 studies, met gegevens van in totaal 13.255 topsporters die 70 verschillende sporten beoefenden. Voetbal kwam voor in 18 studies en was daarmee het meest prominent. De auteurs noemen stigma rondom psychische klachten, zowel ingegeven door de publiekelijk klinkende opvatting als het internaliseren daarvan, als grootste belemmerende factor voor het zoeken van hulp.

Als gevolg van grote heterogeniteit tussen de studies onderling was er geen meta-analyse mogelijk. Op twee na waren alle geïnccludeerde studies uitgevoerd in westerse, relatief 'rijke' landen. De auteurs benadrukken het belang van komende studies elders.

In zeven studies onderzocht men interventies die erop gericht waren de kennis over psychische hulp te vergroten en stigma rondom psychische aandoeningen te bestrijden, bijvoorbeeld met onlinevideo's en presentaties. Dit bleek er niet toe te leiden dat sporters vaker hulp zochten.

De auteurs beschrijven ook culturele invloeden die bijdragen aan het ontstaan van mentale problemen.

Genderongelijkheid kwam in vijf studies als factor van invloed naar voren. Dat vrouwen nog lang niet overal geaccepteerd worden als topsporters, verhoogt volgens de auteurs het risico op mentale problemen.

Castaldelli-Maia e.a. stellen dat effectievere interventies nodig zijn om psychische hulp en topsport dichterbij elkaar te brengen. Zij raden aan deze interventies toe te spitsen op meer problematische subgroepen topsporters, zoals degenen die behoren tot gemarginaliseerde culturele groepen binnen de topsport.

De bevindingen van deze review zijn tijdens een bijeenkomst over de mentale gezondheid van topsporters (Zwitserland, november 2018) voorgelegd aan een werkgroep van het Internationaal Olympisch Comité (IOC). Samen met enkele andere reviews vormde dit de basis voor een internationaal consensusdocument, dat onlangs gepubliceerd is (Reardon e.a. 2019).

LITERATUUR

- Castaldelli-Maia JM, Gallinaro JGME, Falcão RS, Gouttebarghe V, Hitchcock ME, Hainline B, e.a. Mental health symptoms and disorders in elite athletes: a systematic review on cultural influencers and barriers to athletes seeking treatment. *Br J Sports Med* 2019; 53: 707-21.
- Reardon CL, Hainline B, Aron CM, Baron D, Baum AL, Bindra A, e.a. Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019). *Br J Sports Med* 2019; 53: 667-99.

Gedeelde etnische achtergrond: minder sterfte door meer sociale cohesie?

Psychiatrische patiënten die behoren tot een etnische minderheid hebben een lagere kans op sterfte wanneer zij wonen te midden van veel mensen met diezelfde achtergrond. Dat blijkt uit een retrospectieve cohortstudie waarover Das-Munshi e.a. schrijven in *The Lancet Psychiatry*.

Het geanalyseerde cohort bestond uit 18.201 patiënten. Geïnccludeerd waren mensen van 15 jaar of ouder bij wie in de periode 2007-2014 een ernstige psychiatrische aandoening was vastgesteld. Het ging dan om een bipolaire stoornis of een aandoening binnen het schizofreniespectrum.

Van deze groep psychiatrische patiënten is bekend dat ze een hogere kans op vroegtijdige sterfte hebben. Echter, minder vaak dan over individuele risicofactoren, zoals alcoholconsumptie, is in de literatuur geschreven over factoren die op groepsniveau van invloed zijn op de sterftkans.

De onderzoekers keken naar een wijk in Zuid-Londen, die ze beschrijven als 'stedelijk' en 'etnisch divers'. De data die ze analyseerden, waren afkomstig uit de database van een grote publieke (NHS)-aanbieder van geestelijke gezondheidszorg.

Naast informatie op individueel niveau, zoals over de burgerlijke status en middelengebruik, verzamelden de onderzoekers ook informatie op buurtniveau. Zo kon de 'etnische dichtheid' worden bepaald van de vijf meest voorkomende etnische groepen. Dat waren (zelfgerapporteerd): mensen van oorspronkelijk Britse, Ierse, Caribische, Afrikaanse of Zuid-Aziatische afkomst.

Een lage etnische dichtheid definieerde de onderzoeksgroep als een buurt waar weinig mensen woonden met eenzelfde etnische achtergrond. In zo'n situatie was de kans op sterfte voor iemand uit een etnische minderheid met een ernstige psychiatrische aandoening gelijk aan die voor een oorspronkelijke Brit met een ernstige psychiatrische aandoening (*adjusted rate ratio* (ARR): 0,96; 95%-BI: 0,71-1,29).

Maar daar waar de etnische dichtheid het hoogst was, halveerde het relatieve risico van iemand uit die categorie, ten opzichte van een oorspronkelijke Brit (ARR: 0,52; 95%-BI: 0,38-0,71).

Als mogelijke verklaring noemen de onderzoekers het effect van sociale steun, die op een plek waar meer mensen met een gedeelde achtergrond wonen, groter kan zijn. Iemand die weinig mensen met een gedeelde achtergrond om zich heen heeft, krijgt mogelijk sneller te maken met bijvoorbeeld discriminatie en heeft een minder sterk sociaal vangnet. Sociale isolatie ligt dan op de loer.

Het 'beschermende' effect, ten opzichte van oorspronkelijke Britten, werd gevonden voor alle groepen, behalve voor de Ieren. In een begeleidend commentaar onderschrijven de epidemiologen Susser en Kirkbride de conclusie van de auteurs dat het aannemelijk is dat de bevindingen verband houden met het fenomeen sociale isolatie. Het kan zijn dat een Ier minder zichtbaar is als 'etnische minderheid', en dat juist die mindere zichtbaarheid verband houdt met een sneller dreigend sociaal isolement.

LITERATUUR

- Das-Munshi J, Schofield P, Bhavsar V, Chang C-K, Dewey ME, Morgan C, e.a. Ethnic density and other neighbourhood associations for mortality in severe mental illness: a retrospective cohort study with multi-level analysis from an urbanised and ethnically diverse location in the UK. *Lancet Psychiatry* 2019; 6: 506-17.
- Susser E, Kirkbride JB. Neighbourhood and mortality in severe mental illness. *Lancet Psychiatry* 2019; 6: 456-8.

Heeft u suggesties?

Bent u bijvoorbeeld zelf een artikel tegengekomen dat u graag onder de aandacht van uw collega-psychiaters zou willen brengen? Dan nodigen we u van harte uit het ons te laten weten via info@tijdschriftvoorpsychiatrie.nl.